

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA TA'LIM TIZIMI, PEDAGOGIK KASB VA UNING VAZIFALARI

Abdug'aniyeva Aziza

Abdurahimova Dilshoda

Termiz davlat pedagogika institute talabalari

Abdug'aniyeva@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasi ta'lim tizimining hozirgi holati, ta'lim sohasida amalga oshirilayotgan islohotlar, pedagogik kasbning mazmun-mohiyati, zamonaviy pedagog oldida turgan vazifalar hamda pedagog shaxsiga qo'yiladigan talablar ilmiy-nazariy nuqtai nazardan keng yoritilgan. Shuningdek, maktabgacha ta'lim tizimi rivoji, pedagoglarning innovatsion yondashuvlarga tayyorligi va ta'lim jarayoniga joriy etilayotgan zamonaviy pedagogik texnologiyalar o'rganilgan. Maqola maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalari, pedagogika sohasida tadqiqot olib borayotgan mutaxassislar hamda amaliyotchi pedagoglar uchun metodik ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: ta'lim tizimi, pedagogika, pedagogik kasb, maktabgacha ta'lim, islohotlar, innovatsiya, kompetensiya, tarbiya, ta'lim sifati, metodika.

Kirish

Bugungi globallashuv jarayonida ta'lim tizimiga qo'yilayotgan talablar tobora ortib bormoqda. O'zbekiston Respublikasida ta'lim sohasini tubdan isloh qilish, sifatni oshirish, yoshlarning intellektual salohiyatini rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, 2017–2024 yillar davomida ta'lim tizimida amalga oshirilgan keng qamrovli islohotlar, yangi konsepsiyalar, normativ-huquqiy hujjatlar ta'limni butunlay yangi bosqichga olib chiqdi.

Shu jarayonda pedagogik kasbning roli yanada kuchayib, o'qituvchi shaxsi jamiyat taraqqiyotining asosiy omillaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Zero, pedagog – bilim beruvchi shaxs emas, balki yosh avlodning ma'naviy-axloqiy kamolotiga, dunyoqarashiga va jamiyatda o'z o'rnini topishiga yo'l ko'rsatuvchi bosh murabbiydir.

1. O'zbekiston Respublikasida ta'lim tizimi: islohotlar va rivojlanish bosqichlari

O'zbekistonda ta'lim tizimi uzluksiz ta'lim tamoyili asosida shakllangan bo'lib, unga quyidagilar kiradi: maktabgacha ta'lim, umumiy o'rta ta'lim, o'rta maxsus ta'lim, oliy ta'lim, oliy ta'limdan keyingi ta'lim, qayta tayyorlash va malaka oshirish tizimlari.

So‘nggi yillarda quyidagi asosiy yo‘nalishlar bo‘yicha islohotlar amalga oshirilmoqda:

1.1. Maktabgacha ta‘limni rivojlantirish

Maktabgacha ta‘limni umumiy qamrov darajasini oshirish bo‘yicha davlat dasturlari qabul qilindi.

“Ilk qadam” o‘quv dasturi joriy etildi.

Xususiy maktabgacha ta‘lim tashkilotlarini qo‘llab-quvvatlash tizimi yo‘lga qo‘yildi.

Bolalarning 6–7 yoshdan maktabga tayyorlash jarayoni takomillashtirildi.

1.2. Umumiy o‘rta ta‘limda sifatni oshirish

Davlat ta‘lim standartlari yangilandi.

STEM yo‘nalishlari rivojlantirildi.

Zamonaviy darsliklar yaratildi.

O‘qituvchilarning malaka toifalari oshirildi, ularning mehnatini rag‘batlantirish mexanizmlari kuchaytirildi.

1.3. Oliy ta‘limni modernizatsiya qilish

Oliy o‘quv yurtlari soni oshdi, talabalikka qabul kvotalari kengaytirildi.

Xalqaro universitetlar bilan hamkorlikda qo‘shma ta‘lim dasturlari joriy etildi.

Kredit-modul tizimi keng joriy qilindi.

Ta‘lim sohasidagi ushbu islohotlarning asosiy maqsadi — O‘zbekistonning kelajakda raqobatbardosh, bilimli, tashabbuskor va fikrlaydigan avlodini tarbiyalashdir.

2. Pedagogik kasbning mohiyati va jamiyatdagi o‘rni

Pedagogik kasb — bu bolalarning bilim olishi, tarbiyalanishi, ularning shaxs sifatida shakllanishiga ko‘maklashuvchi ijtimoiy-muhim kasbdir. Bu kasb nafaqat o‘quv jarayonini tashkil etish, balki o‘quvchi shaxsining har tomonlama rivojlanishiga sharoit yaratishni ham o‘z ichiga oladi.

2.1. Pedagog kasbining o‘ziga xos xususiyatlari

Murabbiylik — yosh avlodga to‘g‘ri yo‘l ko‘rsatish;

Ijodkorlik — turli metodlardan samarali foydalanish;

Mas’uliyat — kelajak uchun javobgarlikni his qilish;

Sabrlilik va mehribonlik — bolalar bilan ishlashning asosiy omillari;

Professional kompetensiya — doimiy ravishda bilimini yangilab borish.

2.2. Pedagogning jamiyat oldidagi mas’uliyati

Ustoz – kelajak avlodni tarbiyalovchi, jamiyat ruhiyatini shakllantiruvchi eng sharaflı kasb egasidir. Shuning uchun ham pedagog shaxsi jamiyatda eng hurmatli insonlar qatorida turadi.

3. Zamonaviy pedagogning vazifalari

Bugungi innovatsion davrda pedagogning zimmasiga katta mas’uliyat yuklanadi.

Ulardan kutiladigan asosiy vazifalar quyidagilardan iborat:

3.1. Ta'lim jarayonini samarali tashkil etish

Didaktik talablar asosida darslarni rejalashtirish;

Zamonaviy metodlardan foydalanish (interfaol metodlar, loyiha usullari);

Raqamli texnologiyalarni ta'lim jarayoniga joriy etish;

O'quvchilarni mustaqil fikrlashga o'rgatish.

3.2. Tarbiyaviy ishlarni olib borish

Vatanparvarlik ruhini singdirish;

Ma'naviy-axloqiy tarbiya berish;

O'quvchilarning shaxsiy qobiliyatini aniqlash va rivojlantirish.

3.3. Innovatsion pedagogik yondashuvlarni qo'llash

Mediapedagogika;

Inklyuziv ta'lim;

STEAM ta'lim;

Integratsiyalashgan darslar.

3.4. Ota-onalar bilan hamkorlik

Ota-onalarning ta'lim jarayonida faol ishtirokini ta'minlash;

Ular bilan pedagogik maslahatlar olib borish.

4. Maktabgacha ta'lim tizimida pedagogning o'rni

Maktabgacha yosh — shaxs kamolotining eng muhim bosqichidir. Shu bois maktabgacha ta'limda faoliyat yuritayotgan pedagoglarga alohida talablar qo'yiladi.

4.1. Maktabgacha pedagogning asosiy vazifalar

Bolalarning psixofiziologik rivojlanish xususiyatini hisobga olish;

O'yin faoliyati orqali bilim berish;

Nutq, tafakkur, ijodkorlik, emotsional-intellektual ko'nikmalarni shakllantirish;

Ijtimoiy moslashuvga tayyorlash.

4.2. Ta'lim-tarbiya jarayonida innovatsion yondashuvlarning o'rni

Montessoripedagogika;

Rivojlantiruvchi ta'lim texnologiyalari;

Sensor rivojlanishga oid mashg'ulotlar;

Raqamli o'yinlar va interaktiv vositalar.

Xulosa

O'zbekiston Respublikasi ta'lim tizimi izchil modernizatsiya qilinayotgan bir davrda pedagogik kasbning ahamiyati yanada ortib bormoqda. Pedagog – nafaqat bilim beruvchi, balki yosh avlodning ma'naviy ustuni, hayot yo'lini ko'rsatuvchi murabbiydir. Ta'lim tizimining rivojlanishi bevosita pedagoglarning professional

kompetensiyasiga, zamonaviy yondashuvlarni qo‘llay bilishiga va jamiyat oldidagi mas’uliyatini chuqur his qilgan holda fidoyilik bilan ishlashiga bog‘liqdir.

Kelajak pedagoglari sifatida biz – Abdug‘aniyeva Aziza va Abdurahimova Dilshoda – pedagogik kasbning sharaflari va mas’uliyatli ekanini chuqur anglagan holda, yosh avlodni har jihatdan barkamol qilib tarbiyalashga o‘z hissamizni qo‘shamiz.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. O‘zbekiston Respublikasi “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni.
2. O‘zbekiston Respublikasi “Maktabgacha ta’lim va tarbiya to‘g‘risida”gi Qonuni.
3. 2030-yilgacha bo‘lgan maktabgacha ta’limni rivojlantirish konsepsiyasi.
4. Azizxo‘jayeva N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – T.: 2019.
5. Yo‘ldoshev J.G., Hasanboeva O. Pedagogika nazariyasi. – T.: 2020.
6. G‘ofurov A. Pedagogik innovatsiyalar asoslari. – T.: 2021.
7. Internet manbalari (pedagogika, maktabgacha ta’lim bo‘yicha ochiq ma’lumotlar).